

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii
– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ŞI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XIX/2026

MEGA

STUDII ŞI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XIX / 2026

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

REDACȚIA:

Director: Acad. Dumitru MURARIU

Redactor-şef: Acad. Mihail-Viorel BĂDESCU

Redactor-şef adjunct: dr. Tiberiu TĂNASE

Secretar de redacție: C.Ş. Mirela-Adriana ANGHELACHE

Colegiul de redacție: Viorela-Valentina DIMA, Edith-Mihaela DOBRESCU, Emilian M. DOBRESCU, Dan GÎJU, Emil HEDEȘIU, Marian MOŞNEAGU, Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, Nicolae ROTAR, Narcis ZĂRNESCU.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor

Adresa redacției:
Calea Victoriei, nr. 125, camera 31, sectorul 1 Bucureşti, cod 010071

Adresa web: http://www.studii.crifst.ro

Administrator pagină web: Nicolae Sfetcu, Mirela-Adriana Anghelache

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român de Istoria şi Filosofia Științei şi Tehnicii
– Divizia de Istoria Ştiinței –

STUDII ŞI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XIX / 2026

MEGA
Cluj-Napoca, 2026

Revista este inclusă în baza de date internațională CEEOL

Revista este inclusă în baza de date internațională
ICI Journals Master List

© Autorii, 2026

Responsabilitatea conţinutului, interpretărilor şi părerilor exprimate în paginile revistei revine exclusiv autorilor.

ISSN 1844 – 9220
ISSN-L 1844 – 9220

Editura MEGA
Cluj-Napoca
e-mail: mega@edituramega.ro
www.edituramega.ro

CUPRINS

ANIVERSĂRI, COMEMORĂRI

George M. CROITORU
135 de ani de la nașterea academicianului Aurel A. Beleș, personalitate de referință a ingineriei civile din România 13

Dumitru CURCĂ
Viața și opera fiziologului academician (m.c.) prof. univ. dr. Ioan Athanasiu (1868-1926). Comemorare la 100 ani de la moartea savantului 35

George M. CROITORU
65 de ani de la construcția pavilionului Expoziției Realizărilor Economiei Naționale din București 87

STUDII ȘI COMUNICĂRI

Adriana VÂLCU, Șerban GHINOIU
Istoria Serviciului central de măsuri și greutăți din Romania 101

Mirela-Adriana ANGHELACHE
Revoluția invizibilului: Femeile de știință care au descifrat misterele atomului. Contribuții feminine la cercetarea radioactivității 125

Daniela Georgiana GOLEA, Lucian Ștefan COZMA
Oameni de știință și inventatori români, precursori ai tehnologiilor de intervenție asupra factorilor de mediu 155

PERSONALITĂȚI

Filofteia REPEZ
Elena Văcărescu – Contribuții la dezvoltarea culturii și diplomației 187

Magda STAVINSCHI
Ștefan C. Hepites şi Spiru Haret – Doi ctitori ai astronomiei româneşti 205

EVOCĂRI

Mircea Victor RUSU
Amintiri cu profesorul Horia Hulubei 223

VARIA

Alin M. OLĂRESCU
Aspecte tehnico-administrative ale întovărăşirii agro-zootehnice „30 Decembrie Drumul Belşugului" din Stroeşti-Argeş 251

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

George M. CROITORU
Nicolae Șt. Noica: Palatul înaltei curți de conturi şi ctitorul său, George I. Lahovary – 125 de ani 277

Mirela-Adriana ANGHELACHE
Filofteia Repez, Laurențiu Bădiciou: Alexandru Antemireanu. Pagini de duioasă amintire 283

IN MEMORIAM

Dan OTTIGER DUMITRESCU, Ada-Maria MARQUARDT
Gabriela Andrei (1946–2025). Modestie, distincție, pasiune pentru cercetarea ştiințifică 289

NOTA REDACȚIEI

Divizia de Istoria Științei la Congresul Național al Istoricilor Români. București, 9–12 septembrie 2026 309

CONTENTS

ANNIVERSARIES, COMMEMORATIONS

George M. CROITORU
135 years since the birth of academician Aurel A. Beleș, a major personality of civil engineering in Romania 13

Dumitru CURCĂ
Life and work of the academician physiologist (cor. mem.) PhD prof. Ioan Athanasiu (1868-1926): Commemoration of 100th years since the scientist's death 35

George M. CROITORU
65 years since the construction of the National Exhibition Pavilion in Bucharest 87

STUDIES AND COMMUNICATIONS

Adriana VÂLCU, Șerban GHINOIU
The history of the Central Service of Measures and Weights of Romania 101

Mirela-Adriana ANGHELACHE
The revolution of the invisible: The women scientists who revealed the secrets of the atom. Women's contributions to the study of radioactivity 125

Daniela Georgiana GOLEA, Lucian Ștefan COZMA
Romanian scientists and inventors, forerunners of environmental intervention technologies 155

PERSONALITIES

Filofteia REPEZ
Contributions to the development of culture and diplomacy 187

Magda STAVINSCHI
Ștefan C. Hepites and Spiru Haret – Two founders of Romanian astronomy 205

RECOLLECTIONS

Mircea Victor RUSU
Remembering professor Horia Hulubei.....223

VARIA

Alin M. OLĂRESCU
Technical and administrative aspects of the "December 30, the Road to Abundance" agricultural and livestock cooperative in Stroeşti, Argeş.....251

EDITORIAL SIGNAL, REVIEWS

George M. CROITORU
Nicolae Șt. Noica: the Palace of the Romanian Court of Audit and its founder, George I. Lahovary – 125 years.....277

Mirela-Adriana ANGHELACHE
Filofteia Repez, Laurențiu Bădiciu: Alexandru Antemireanu. Pages of tender remembrance.....283

IN MEMORIAM

Dan OTTIGER DUMITRESCU, Ada-Maria MARQUARDT
Gabriela Andrei (1946–2025). Modesty, distinction, passion for scientific research.....289

EDITOR'S NOTE

Division of History of Science at the National Congress of Romanian Historians Bucharest, September 9–12, 2026.....313

NICOLAE ȘT. NOICA: PALATUL ÎNALTEI CURȚI DE CONTURI ŞI CTITORUL SĂU, GEORGE I. LAHOVARY – 125 DE ANI

George M. CROITORU[1]
george.croitoru70@gmail.com

ABSTRACT: The volume entitled *The Palace of the High Court of Audit and its founder, George I. Lahovari – 125 years* focuses on one of the important buildings of the new Romanian modern state, the Court of Audit Building, established on January 24, 1864 by the law promulgated by Alexandru Ioan Cuza. The headquarters of the new institution, the Palace of the Romanian Court of Audit, was inaugurated in 1899, in the presence of King Carol I. The volume presents documented information regarding the conception and execution of the building, its general conformity and information regarding its designers and builders. Like other previous volumes elaborated by Mr. Nicolae Noica, this one also constitutes a relevant contribution to the research and presentation of some historically and technically representative constructions of the capital city of our country, classified in the contemporary period as historical monuments of architecture.

KEYWORDS: George I. Lahovari, Court of Audit Building, institution, representative building.

Domnul Nicolae Şt. Noica, autorul acestui recent volum, este în prezent, unul din cei mai cunoscuți specialişti români în domeniul istoriei tehnicii construcțiilor din țara noastră. Membru titular al Diviziei de Istoria Tehnicii din cadrul Comitetului Român de Istoria şi Filosofia Ştiinței şi Tehnicii (CRIFST), Academia Română şi fost vicepreşedinte al acestei divizii, de la înființarea sa, în anul 1992, până în anul 2018, domnul Nicolae Şt. Noica este membru de onoare al Academiei Române şi Director al Bibliotecii Academiei Române. Activitatea sa vastă de cercetare în acest

[1] Doctor inginer, membru titular al Diviziei de Istoria Tehnicii (DIS)/ Comitetul Român de Istoria şi Filosofia Ştiinței şi Tehnicii (CRIFST), Academia Română.

domeniu, s-a materializat prin publicarea a 27 de volume (inclusiv cel de față) şi a peste 70 de articole ştiinţifice.

Volumul *Palatul Înaltei Curți de Conturi şi ctitorul său, George I. Lahovari – 125 de ani* (2024) urmează, din punct de vedere cronologic, *Istoriei clădirii Operei Române din Bucureşti* (2023). Acesta face parte dintr-o serie de volume elaborate de domnul Nicolae Şt. Noica, având ca subiect personalități majore, edificii de referință şi momente reprezentative din istoria construcțiilor româneşti, primul volum dintre acestea fiind *Emil Prager – un model (2004)*.

Astfel, dintre construcțiile de referință ale Bucureştiului şi țării noastre, cărora le-a fost consacrat un volum, se pot menționa *Banca Națională a României şi personalități din istoria construcțiilor (2006), Palatul Patriarhiei. Personalități şi semnificații din istoria construcțiilor sale (2008), Catedrala Mântuirii Neamului: istoria unui ideal (2011), Palatul Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale şi personalități din vremea construcțiilor (2014), Palatul Universității din Bucureşti şi personalități din lumea constructorilor (2015), Lucrări publice în vremea Regelui Ferdinand (2015), Ateneul Român şi constructorii săi (2016), Istoria clădirii Operei Române din Bucureşti* (2023).

Volumul *Palatul Înaltei Curți de Conturi şi ctitorul său, George I. Lahovari – 125 de ani* a fost lansat în data de 8 octombrie 2024, în Aula Academiei Române, în cadrul evenimentelor dedicate aniversării a 160 de ani de la înființarea Curții de Conturi a României şi a reunit, atât personalități din lumea academică şi membri ai Plenului Curții de Conturi, cât şi reprezentanți a numeroase instituții din administrația publică şi reprezentanți ai societății civile.

Volumul *Palatul Înaltei Curți de Conturi şi ctitorul său, George I. Lahovari – 125 de ani* elaborată de domnul Nicolae Şt. Noica este dublu prefațată de academicianul Ioan-Aurel Pop, membru titular şi Preşedinte al Academiei Române (*Elogiul unui palat, al unei instituții şi al unui om*) şi de Mihai Busuioc, preşedintele Curții de Conturi a României (*Statutul şi prestanța unui edificiu: Palatul Înaltei Curți de Conturi*).

Lucrarea are 328 de pagini, este bine structurată iar informația este densă şi vastă, fiind oferită cititorului într-un mod clar, conferind acestuia o lectură agreabilă. Volumul cuprinde cinci capitole ce poartă titluri sugestive, respectiv *Argument*, *Palatul Înaltei Curți de Conturi, George I. Lahovari – consilier al Înaltei Curți de Conturi, George I. Lahovari – Preşedinte al Înaltei Curți de Conturi şi George I. Lahovari, viața şi activitatea.*

Foto – Coperta cărții: Nicolae Şt. Noica, Palatul Înaltei Curți de Conturi şi ctitorul său, George I. Lahovari – 125 de ani, Editura Vremea, Bucureşti, 2024, 328 pag., 978–606-081–258–6.

În primul capitol (*Argument*), autorul prezintă necesitatea înființării acestei noi instituții moderne a statului unitar român. Astfel, la 1864, domnitorul Alexandru Ioan Cuza „voind a da o garanție mai mult țării despre dorința Noastră, ca întrebuințarea banilor publici să fie supusă unui control, pe cât de serios pe atât de neatârnat de orice bănuieli de înrâurire din partea agenților însărcinați cu manipulația bugetului", a promulgat „Legea pentru înființarea Curții de Compturi".

Cel de-al doilea capitol al volumului (*Palatul Înaltei Curți de Conturi*), prezintă o documentare amplă privind construcția palatului, proiectanții şi constructorii săi, precum şi diverse amănunte tehnice inedite ce conferă lecturii un plus de atracție şi interes. Astfel, Palatul Înaltei Curți de Conturi este un edificiu public a cărui arhitectură este inspirată din stilul academismului francez din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, când arhitecții români, în marea lor majoritate, absolviseră Şcoala de Arte Frumoase de la Paris. Proiectantul clădirii a fost arhitectul Constantin Băicoianu (1859–1929), ce a proiectat o construcție neoclasică cu un plan în formă de "U", cu deschiderea către curtea de acces, alcătuită dintr-un subsol parțial, parter cu înălțimea de 4,40 m, un etaj cu înălțimea de 5,40 m şi o mansardă. Sediu

al unei noi instituții, Palatul Înaltei Curți de Conturi a fost inaugurat în anul 1899, în prezența regelui Carol I.

În perioada contemporană, clădirea este supraînălțată cu două niveluri peste primul etaj, renunțându-se la mansarda inițială din 1899, iar noua funcțiune, după anul 1949, este de instituție spitalicească, respectiv Spitalul clinic de nefrologie „Carol Davila".

Cel de-al treilea capitol al volumului (*George I. Lahovari – consilier al Înaltei Curți de Conturi*), prezintă amanunte inedite şi bine documentate din punct de vedere istoric privind unele dosare ale instituției din perioada în care George I. Lahovari a activat în funcția de consilier al Înaltei Curți de Conturi. Se pot menționa, printre altele: Gestiunea contului pentru participarea României la Expoziția Universală de la Paris din anul 1867, Restaurarea bisericii episcopale din Curtea de Argeş, Conturile de venituri şi cheltuieli ale Eforiei Spitalelor Civile, Controlul „socotelilor" efectuate de Înalta Curte de Conturi la câteva spitale rurale din țară (Nifon, județul Buzău şi Horezu, județul Vâlcea), Biblioteca Centrală din Iaşi condusă de Mihai Eminescu şi verificarea făcută de Înalta Curte de Conturi, Contul Şcolii de Poduri şi Şosele pe anul 1876, Contul de cheltuieli al Şcolii de Arte şi Meserii din Bucureşti, Conturile căii ferate Roman-Bucureşti-Vârciorova pe anul 1880, Conturile de gestiune ale depourilor de îmbrăcăminte, efecte spitaliceşti şi subsistență ce au figurat pe timpul campaniei din anii 1877–1878, Contul Casei de Depuneri, Consemnațiuni şi Economie pe anul 1885–1886.

Cel de-al patrulea capitol al volumului (*George I. Lahovari – Preşedinte al Înaltei Curți de Conturi*), continuă prezintarea unor dosare ale instituției, însă din perioada în care George I. Lahovari a ocupat funcția de Preşedinte al Înaltei Curți de Conturi. Astfel, printre altele, se pot menționa: Conturile Ministerului Lucrărilor Publice, Contul fondului Şcoalelor administrat de Ministerul Cultelor pe anul 1896–1897, contul fermei model „Laza" din județul Vaslui în exercițiul 1896–1897, Şcoala Centrală de fete din Bucureşti şi Curtea de Conturi, Contul de gestiune al Pepinierei viticole Pietroasa, Contul Spitalului de copii în exercițiul 1895–1896, Contul serviciului de transporturi pe apă în exercițiul 1896–1897, Declarația generală a Curții de Conturi privind contul tezaurului public pe anul 1898–1899, Declarațiile generale ale Înaltei Curți de Conturi privind tezaurul public între anii 1860–1908.

Ultimul capitol al volumului (*George I. Lahovari, viața şi activitatea*),

elogiază o mare personalitate a României, George I. Lahovari (1838–1909), poate nemeritat de puțin cunoscută în perioada contemporană. Acesta a fost un intelectual de marcă al epocii sale, inginer (cu studii tehnice la Karlsruhe), scriitor, geograf şi istoric, ales în anul 1901 în demnitatea de membru de onoare al Academiei Române. În 1893 a fost numit preşedinte la Înalta Curte de Conturi. A elaborat şi publicat, împreună cu generalul Constantin Brătianu şi Grigore Tocilescu o lucrare de mare prestigiu academic, „Marele Dicționar Geografic al României", apărut în cinci volume, în perioada 1898–1902.

În concluzie, volumul *Palatul Înaltei Curți de Conturi şi ctitorul său, George I. Lahovari – 125 de ani*, elaborat de domnul Nicolae Şt. Noica, membru de onoare al Academiei Române şi important specialist în domeniul istoriei tehnicii construcțiilor din România, reprezintă o contribuție majoră în domeniul cercetării şi prezentării către publicul larg a unor construcții vechi ale capitalei țării noastre, relevante din punct de vedere instituțional, istoric şi tehnic, astăzi monumente istorice de arhitectură.

Cartea are valoare reală şi consistență documentară, este bine alcătuită din punct de vedere conceptual, are o prezentare grafică, ca de obicei, de excepție şi reprezintă o lectură facilă şi agreabilă.

Se poate aprecia că o foarte mare parte din valoroasele informații istorice şi tehnice care se regăsesc în cuprinsul vastului volum de 328 de pagini vor fi apreciate de o categorie largă de cititori.